

WIELKA KSIĘGA
OLIMPIAD SZACHOWYCH

Krzysztof Puszczewicz

**III OLIMPIADA SZACHOWA
HAMBURG 1930**

Comrel
publishing

III Olimpiada Szachowa Hamburg 1930

Krzysztof Puszczewicz

Wydanie drugie 2015 (#PL 3.2-2015 PDF)

© Copyright Krzysztof Puszczewicz, Wrocław 2012-2015.
Wszelkie prawa zastrzeżone do niniejszej publikacji
oraz do serii „Wielka Księga Olimpiad Szachowych”.

Projekt okładki: Sebastian Paszkiewicz.

© Wszelkie prawa do wersji elektronicznej: Comrel 2012-2015,
Internet: www.comrel.pl, e-mail: comrel@comrel.pl

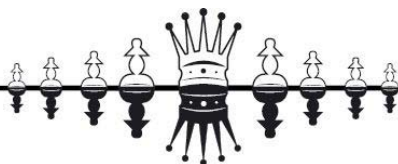
ISBN 978-83-63647-23-0

Dodatkowe informacje znajdziesz
na oficjalnej stronie internetowej serii
“Wielka Księga Olimpiad Szachowych”

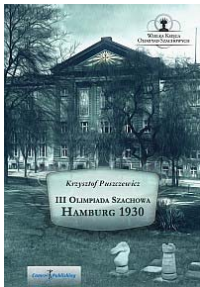

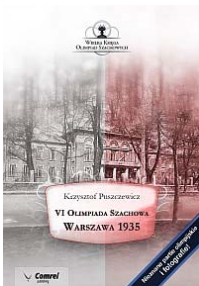

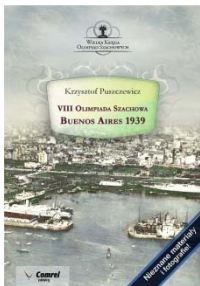
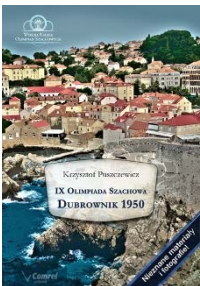
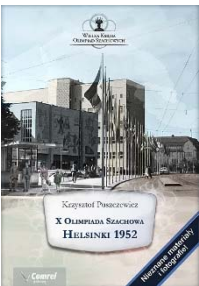

<http://szachy.comrel.pl>

Seria Olimpiad

“*Wielka Księga Olimpiad Szachowych*” – poczynając od 1927 roku – opisuje kolejne rozgrywane zawody olimpijskie – firmowane przez FIDE - zarówno męskie jak i kobiece. Na dzień wydania niniejszej książki ukazały się w sprzedaży następujące części Wielkiej Księgi Olimpiad Szachowych:

I Olimpiada	II Olimpiada	III Olimpiada	IV Olimpiada	V Olimpiada
 <p>Londyn 1927</p>	 <p>Haga 1928</p>	 <p>Hamburg 1930</p>	 <p>Praga 1931</p>	 <p>Folkestone 1933</p>
VI Olimpiada	VII Olimpiada	VIII Olimpiada	IX Olimpiada	X Olimpiada
 <p>Warszawa 1935</p>	 <p>Sztokholm 1937</p>	 <p>Buenos Aires 1939</p>	 <p>Dubrownik 1950</p>	 <p>Helsinki 1952</p>
XLI Olimpiada	I K. Olimpiada	XI Olimpiada	XII Olimpiada	XIII Olimpiada
 <p>Tromsø 2014</p>	 <p>Emmen 1957</p>	<p>W przygotowaniu</p> 	<p>W przygotowaniu</p> 	<p>W przygotowaniu</p>

Wstęp

III Olimpiada w szerszym ujęciu

Kolejna część serii Olimpiad Szachowych przenosi akcję do niemieckiego Hamburga lat trzydziestych. Jak pamiętamy – wcześniejsza II Olimpiada, rozgrywana w 1928 r. w Hadze – musiała konkurować z trwającymi równolegle IX Igrzyskami Olimpijskimi w Amsterdamie, co nie wypadło na jej korzyść. Tym razem szachistom również nie było łatwiej... Dokładnie w dniu rozpoczęcia I rundy, kiedy ruszały zegary, a białe wykonywały pierwsze posunięcia – po drugiej stronie oceanu, w stolicy Urugwaju, zabrzmiał gwizdek sędziowski w **Pierwszych Mistrzostwach Świata w Piłce Nożnej**, w których brało udział 13 reprezentacji. Jeden istotny fakt łączył oba turnieje. Organizacje firmujące rozgrywki, czyli FIDE oraz FIFA podjęły decyzję o profesjonalizacji dyscyplin i dopuszczeniu najlepszych z najlepszych. Do tej pory bowiem, rywalizacja typu olimpijskiego była raczej synonimem zmagania amatorów. Końcówka szachowej olimpiady wypadła natomiast równo z dniem zakończenia kolarskich zmagania **Tour de France**.

Poza sportem, rok 1930 był przełomowy w dziedzinie astronomii. Dzięki Amerykaninowi, Clyde Tombaugh'owi, odkryto mityczną planetę X – czyli **Plutona**. Intensywnie rozwijały się motoryzacja i telekomunikacja. Kraje na całym świecie masowo uruchamiały bezpośrednie linie telefoniczne – np. w lutym Polska uzyskała pierwsze połączenie ze Stanami Zjednoczonymi.

Zdjęcie: Transport miejski w Hamburgu w 1930 r.

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Nie da się jednak ukryć, że lata trzydzieste XX wieku były świadkiem wielkiej regresji i III Olimpiadę rozegrano w środku **największego kryzysu gospodarczego**, który ogarnął praktycznie wszystkie kraje oraz dziedziny gospodarki. Skutki kryzysu, najczęściej bankructwa firm pociągające za sobą masowe bezrobocie, były źródłem dramatycznych i niepokojących zmian społeczno-politycznych.

Słowo od autora

Oddaję w Wasze ręce trzecią już część olimpijskiej serii. Pierwowzór tej książki powstał wiele lat temu i czekał cierpliwie na wydanie. Przygotowując się do publikacji, dokonałem istotnych aktualizacji w zakresie treści i komentarzy rundowych. Wykorzystałem tę wiedzę i perspektywę, która pojawia się w momencie jednoczesnego spojrzenia na wszystkie olimpiady i historię szachów. Dzięki temu, z większym zrozumieniem można obserwować szachowe losy wielkich gwiazd od najwcześniejszych ich występów. Mając porównanie z przeszłością i przyszłością, można komentować wyniki olimpijczyków w kontekście ich ówczesnej formy – co też uczyniłem. Poza tym, jak zwykle na końcu książki, znalazły się ciekawe analizy drużynowe i indywidualne.

Warto również dodać, iż książka zawiera sporo zdjęć! Między innymi, kilka unikalnych fotografii drużyn i szachistów biorących udział w Olimpiadzie w Hamburgu. Natomiast z rzadkich źródeł archiwalnych z Niemiec, pochodzi wspaniałe zdjęcie budynku „Provinzialloge von Niedersachsen”, które znalazło się na naszej okładce.

Zmienił się układ tabel zawierających dane zawodników w ostatnim rozdziale. Przystosowano je do pionowej specyfiki wyświetlaczy.

Słowo od autora – do drugiego wydania

Już po ukazaniu się wydania pierwszego III Olimpiady Szachowej w Hamburgu, autorowi udało się dotrzeć do kolejnych nieznanych materiałów. Głównie partii, które uważane były za bezpowrotnie zagubione. Wśród nich prawdziwym rarytasem jest **zapis partii Makarczyk – Rasmusson**, w której remis zapewniał Polsce złote medale olimpijskie. Nasz zawodnik po ciężkim boju zdołał zdobyć „złote” pół punktu i świętowaliśmy największe do dnia dzisiejszego osiągnięcie olimpijskie. Od dzisiaj, ku zadowoleniu autora, wszyscy możemy cieszyć się możliwością obejrzenia tej partii. Udało się także dotrzeć do nieznanych faktów, **toteż opis poszczególnych rund uległ także poszerzeniu.**

Ponieważ takich „perełek” udało się znaleźć więcej, autor doszedł do wniosku, że nie mogą one leżeć w „szufladzie” i przyszedł czas na wydanie drugie, poszerzone względem pierwszego III Olimpiady Szachowej w Hamburgu.

Zapraszam do lektury!

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Zdjęcie: Hamburg 1930 r.

Zdjęcie: Drugie Mistrzostwa Świata Kobiet

W czasie Olimpiady w Hamburgu odbyły zmagania w kategorii kobiet
Zagrało tylko pięć pań. Cztery z nich przedstawia fotografia

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Z okazji setnej rocznicy istnienia Hamburskiego Klubu Szachowego, Niemiecki Związek Szachowy zorganizował kolejną, III Olimpiadę, w tradycyjnym letnim terminie.

Dzięki decyzji V Kongresu FIDE, który odbył się jeszcze w Hadze w czasie poprzedniej Olimpiady, zniesiono wszelkie bariery i w hamburskich zmaganiach udział wziąć mogli zarówno zawodowcy, jak i amatorzy, co nadało turniejowi wysoką rangę.

Zdjęcie: Puchar Hamiltona-Russela prezentowany w Hamburgu podczas III Olimpiady. **Źródło:** Polskie Narodowe Archiwum Cyfrowe

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

W Hamburgu po raz ostatni obowiązywał punkt regulaminu, pozwalający na dowolne ustalanie kolejności zawodników na poszczególnych szachownicach.

Na starcie stanęły reprezentacje 18 krajów (rekord haski został pobity!), a wśród nich najlepsi z najlepszych:

- mistrz świata **Aleksander Alechin** (zwycięzca fantastycznie obsadzonego turnieju w San Remo, w którym wyprzedził następnego rywala, Nimzowitscha, o 3,5 p.),

- **Ksawery Tartakower** (zwycięzca silnego turnieju w Nicei, który odbył się na pięć miesięcy przed III Olimpiadą,

- **Akiba Rubinstein** (trzeci w San Remo!), uważany za jednego z najsilniejszych szachistów na świecie,

- **Dawid Przepiórka**, drugi na tzw. mistrzostwach świata amatorów (Haga, 1928 rok),

Zagrali także Frank Marshall i bohater poprzedniej Olimpiady – Isaac Kashdan, Hans Kmoch (Austria), zwycięzca turnieju we Wiedniu i sekundant Alechina w meczu o mistrzostwo świata. Udział wzięli, ograni w wielu turniejach, Yates i Thomas oraz najbarwniejsza postać Olimpiady w Hamburgu – Hindus Sultan Khan występujący w barwach Anglii, a także Flohr i Maroczy. Prawdziwa parada gwiazd!

Najokazalej prezentował się zespół polski, który niemieccy dziennikarze określili od razu jako „Bombenmannschaft” i uważali za zdecydowanego faworyta rozgrywek! Do ewentualnych konkurentów zaliczono drużyny Węgier (naturalnie!), Niemiec (tym razem silnie obsadzonej), USA, Austrii, Holandii i Czechosłowacji.

Grano w „**Provinzialloge von Niedersachsen**”, gmachu, wokół którego roztaczał się piękny park. Rundy były ośmiogodzinne, tempo gry wynosiło 40 posunięć na 2 godziny i 16 ruchów na każdą kolejną godzinę.

Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego został **Walter Robinow** (Niemcy), prezes Niemieckiego Związku Szachowego, zaś **sędzią głównym** mianowano **Juliusa Drimera**.

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Zdjęcie: budynek Provinzialloge von Niedersachsen z początków XX w.

Bardzo prawdopodobne, że miejscem gry była reprezentatywna i ogromna sala koncertowa im. Amadeusza Mozarta, która mogła pomieścić zarówno graczy, jak i rzesze kibiców.

Zdjęcie: Sala Mozarta – sala gry w budynku Provinzialloge von Niedersachsen.

Zdjęcie: Walter Robinow,

Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego III Olimpiady

88 zawodników miało rozegrać 612 partii. Ostatecznie było ich 605, gdyż 7 oddano walkowerem (Litwa aż 5!).

Tym razem przyznano trzy nagrody „za piękność” i jedną „za najlepszą końcówkę”. Otrzymali je Alechin (Francja), Richter (Niemcy), Noteboom (Holandia) oraz Kashdan (USA). Ze wszystkimi nagrodzonymi partiami zapoznany się niebawem.

W szrankach olimpijskich zadebiutowały: Litwa, Islandia i Norwegia, zaś dziewięć reprezentacji mogło poszczycić się udziałem we wszystkich „Turniejach Narodów”. Niestety nie przyjechały ekipy Argentyny i (znowu!) Jugosławii.

Prawie wszystkie zespoły zameldowały się w pełnych składach (4 zawodników plus 1 rezerwowy). Tylko Łotwa i Islandia grały we czwórkę.

Tradycyjnie grano system „każdy z każdym”. Drużyny wylosowały następujące numery startowe: 1. Polska, 2. Litwa, 3. Łotwa, 4. USA, 5. Rumunia, 6. Szwecja, 7. Niemcy, 8. Norwegia, 9. Holandia, 10. Austria, 11. Dania, 12. Anglia, 13. Czechosłowacja, 14. Hiszpania, 15. Francja, 16. Islandia, 17. Finlandia i 18. Węgry.

Plejada gwiazd i niezwykła dramaturgia wydarzeń, spowodowały, że Olimpiada w Hamburgu uchodziła za jedną z najciekawszych!

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Zestawienia drużyn

Zestawienia drużyn wraz z zawodnikami w kolejności alfabetycznej

Nr	Kraj	Skład drużynowy
1	Anglia	Sultan Khan Yates Thomas Winter Tylor
2	Austria	Kmoch Müller H. Eliskases Lokvenc Wolf
3	Czechosłowacja	Flohr Treybal Rejfir Prokeš Pokorný
4	Dania	Andersen Ruben Desler Olsen A. Gemzoe
5	Finlandia	Rasmusson Krogus Larsen H. Gauffin Rahm
6	Francja	Alechin Betbeder Matibet Gromer Duchamp Voisin
7	Hiszpania	Marin Golmayo de la Torre

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Nr	Kraj	Skład drużynowy
		Lafora Ribera Soler
8	Holandia	Weenink Van den Bosch Noteboom Landau Schelfhout
9	Islandia	Gilfer Asgeirsson Thorvaldsson Gudmundsson
10	Litwa	Machtas Šembergas Vistaneckis Abramavicius Kolodnas
11	Łotwa	Apšenieks Pietrow Feigins Taube
12	Niemcy	Ahues Sämisch Carls Richter Wagner
13	Norwegia	Olsen O. Hovind Kavlie-Jørgensen Krogdahl Halvorsen
14	Polska	Rubinstein Tartakower Przepiórka Makarczyk Frydman P.
15	Rumunia	Baratz Balogh Tyroler

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Nr	Kraj	Skład drużynowy
		Taubmann Gudju
16	Szwecja	Stahlberg Berndtsson Stoltz Lundin Jacobson
17	USA	Kashdan Marshall Philips Steiner H. Anderson
18	Węgry	Maroczy Takacs Vajda Havasi Steiner A.

Zdjęcie: Od lewej Prokeš i Pokorný – Hamburg 1930

Foto: dr N. Schwarz

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Zdjęcie: Hamburg 1930 r.

Runda I, 13 lipca 1930 r.

„Wejście polskiego smoka”

Wyniki rundy I:

Polska	3,5 : 0,5	Węgry
Litwa	1,0 : 3,0	Finlandia
Łotwa	4,0 : 0,0	Islandia
USA	1,5 : 2,5	Francja
Rumunia	3,5 : 0,5	Hiszpania
Szwecja	0,5 : 3,5	Czechosłowacja
Niemcy	3,0 : 1,0	Anglia
Norwegia	0,0 : 4,0	Dania
Holandia	2,0 : 2,0	Austria

Już I runda skojarzyła dwóch głównych faworytów! **Polska odniosła wspaniale zwycięstwo nad Węgrami. Maroczy w partii z Rubinsteinem przeoczył efektowną ofiarę i szybko przegrał. Tartakower, który miał trochę gorszą końcówkę hetmańską z Takacsem, wykorzystał niepewną grę Węgra i subtelnymi posunięciami doprowadził do wygranej pozycji! W pozostałych grach Przepiórka pokonał Vajdę, a Makarczyk zremisował z A. Steinerem. Ten ogromny sukces był dla polskiej drużyny doskonałym prognostykiem na przyszłość!**

W meczu **Litwa – Finlandia**, na pierwszej szachownicy Machtas przegrał z Rasmussonem walkowerem. Jedyne zwycięstwo osiągnęli **Litwini** na drugiej szachownicy (Vistanekis – Larsen 1:0). **Finowie** okazali się lepsi na trzeciej i czwartej „desce (Šembergas – Gauffin 0:1 i Rahm – Abramavicius 1:0). **Łotysze rozgromili Islandię** (Apšenieks – Gilfer 1:0, Asgeirsson – Pietrow 0:1, Feigins – Thorvaldsson 1:0 i Gudmundsson – Taube 0:1). Największą niespodzianką była **porażka jednego z faworytów, zespołu USA**. Przy trzech remisach (Marshall – Duchamp, Gromer – Kashdan i Betbeder – Anderson), Philips przegrał z Voisinem, Dopuszczono go do gry jeszcze w drugiej rundzie (zremisował) i... do końca Olimpiady Amerykanie grali we czwórkę! Kolejny walkower miał miejsce

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

w meczu **Rumunia – Hiszpania**, gdzie Tyroler wygrał z Laforą nie wykonując żadnego posunięcia! Pozostałe wyniki: Marin y Llovet – Balogh 0:1, Baratz – Ribera 1:0 i Soler – Taubmann 0,5:0,5. Rewelacyjnie wypadli Czesi w „starciu” z doskonałą drużyną Szwecji. Ich jedyny „uszczerbek”, to remis w partii Stoltz – Treybal. Niemcy pokonały Anglię tzw. systemem jugosłowiańskim: białymi wygrane, a czarnymi (Yates – Sämisch i Winter – Wagner) wyniki remisowe. Obok Łotwy, drugim liderem została Dania, która w konfrontacji z Norwegią triumfowała na wszystkich szachownicach: Kavlie-Jørgensen – Andersen 0:1, Gemzoe – Hovind 1:0, Halvorsen – Ruben 0:1 i Desler – Krogdahl 1:0. Piękny mecz Holandia – Austria chociaż zakończył się równym podziałem punktów, to wszystkie rozegrane w nim partie były rezultatywne (Weenink – Kmoch 1:0, Müller – Landau 1:0, Van den Bosch – 0:1 Lokvenc i Wolf – Noteboom 0:1).

Zdjęcie: Ksawery Tartakower (Polska)

III Olimpiada Szachowa – Hamburg 1930

Stan po I rundzie:

Miejsce	Kraj	Punkty
1 – 2	Dania, Łotwa	4,0
3 – 5	Rumunia, Czechosłowacja i Polska	3,5
6 – 7	Finlandia i Niemcy	3,0
8	Francja	2,5
9 – 10	Holandia i Austria	2,0
11	USA	1,5
12 – 13	Litwa i Anglia	1,0
14 – 16	Hiszpania, Szwecja i Węgry	0,5
17 – 18	Norwegia i Islandia	0,0

1.Obrona Nimzowitscha [E42]

Rubinstein (Polska) – Maroczy (Węgry)

1.d4 Sf6 2.c4 e6 3.Sc3 Gb4 4.e3 c5 5.Sge2 cd4 6.ed4 d5 7.a3 Ge7 8.c5 b6 9.b4 bc5 10.dc5 e5 11.f4 d4 12.fe5 dc3 13.Hd8 Kd8 14.ef6 Gf6 15.Ge3?! (*Silniejsze było 15...c2 16.Wc1 We8 17.Kd2 Gb2 18.Wc2 Ga3 19.b5 a6 20.c6, ale i tak białe stałyby lepiej*) 15...Sc6 16.0–0–0 Kc7 17.Gf4 Kb7 18.g3 Gf5 19.Gg2 Wae8 20.b5? (*Dużą przewagę uzyskiwały białe po 20.Sc3! Gc3 21.b5 We2 22.Gc6 Kc8 23.Wd5 Gb2 24.Kd1 Gg4*) 20...We2! (*Teraz czarne stoją nieco lepiej*) 21.Gc6 Kc8 22.Wd5 Ge6?? (*Przegrywający ruch! Równowagę utrzymywało 22...Wc2 23.Kd1 Wd8 24.b6 ab6 25.cb6 Wd5 26.Gd5 Wb2 27.b7 itd.*)

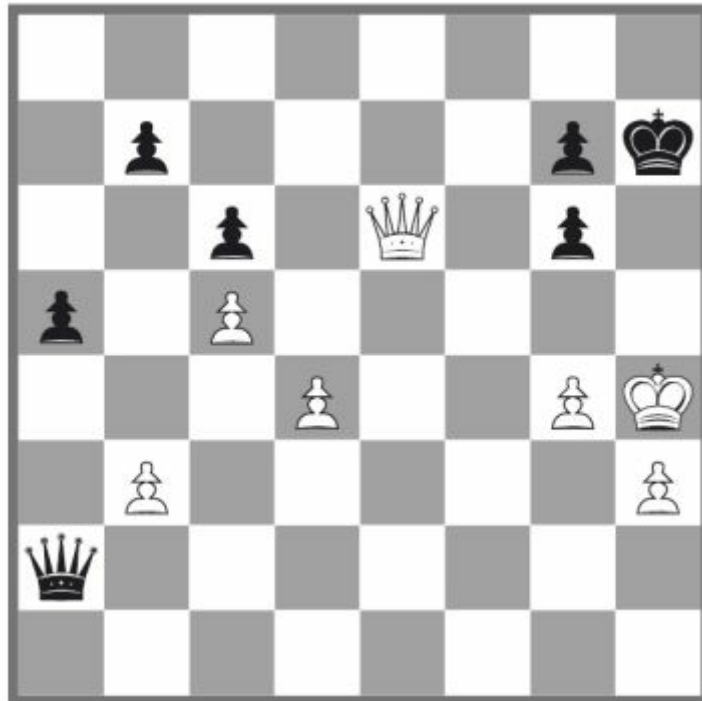

23.b6!! (*Czarne nie widziały tej pięknej ofiary jakości!*) 23...ab6 24.cb6 Wb2 25.Wa5!! i czarne poddały się.

2.Obrona holenderska [A93]

Takacs (Węgry) – Tartakower (Polska)

1.c4 e6 2.Sf3 f5 3.g3 Sf6 4.Gg2 Ge7 5.0–0 0–0 6.d4 d5 7.Hc2 c6 8.b3 Se4 9.Gb2 Sd7 10.Sbd2 He8 11.Se1 Sd2 12.Hd2 Sf6 13.Sd3 Hh5 14.f3 Gd7 15.Sf2 Gd6 16.e4 fe4 17.fe4 Se4 18.Se4 de4 19.Ge4 Wf1 20.Wf1 Wf8 21.Wf8 Gf8 22.Hd3 Ge8 23.Kg2 Gg6 24.Gg6 hg6 25.Gc1 Hf5 26.He2 Gd6 27.g4 Hf6 28.He4 Kf7 29.Ge3 Hh4 30.Hf3 Ke7 31.Gf4 Gf4 32.Hf4 He1 33.Hc7 Kf6 34.Hf4 Ke7 35.Kh3 a5 36.c5 He2 37.Kh4 Ha2 38.Hc7 Kf8 39.Hc8 Kf7 40.Hd7 Kg8 41.He6 Kh7 42.h3

42...a4 43.Kg5 Hd2 44.Kh4 a3 i białe poddały się.

3.Partia włoska [C50]

Apšeniēks (Łotwa) – Gilfer (Islandia)

1.e4 e5 2.Sf3 Sc6 3.Gc4 Gc5 4.0–0 d6 5.c3 Gb6 6.h3 Sf6 7.d4 He7 8.a4 a6 9.Gd5 0–0 10.Gg5 Sd8 11.a5 Ga7 12.Sbd2 h6 13.Gh4 c6 14.Gb3 Ge6 15.de5 de5 16.Ge6 He6 17.Gf6 Hf6 18.Sc4 We8 19.Hd7 Se6 20.Wad1 We7 21.Hd6 Gb8? (*Równowagę utrzymywało 21...Wae8, teraz czarne będą miały kłopoty z wieżą a8, co zadecyduje o wyniku partii*) 22.Hb4 c5 23.Hb3 Wa7 24.Sb6 We8 25.Sd7 Hg6 26.Hb6 Wa8 27.Hb7 Wa7? (*Jedyne było 27...Gc7, teraz czarne tracą figurę*) 28.Hb6 He4? 29.Sb8 Wb7